

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku S. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P.
o podjęcie wypłaty zawieszanej emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 listopada 2013 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 7 marca 2013 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy S. P. 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 7 marca 2013 r. uwzględnił w części skargę wnioskodawcy S. P. o wznowienie postępowania, odwołując się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r., K 2/12 (art. 401¹ k.p.c.) i zmienił wyrok tego Sądu z 29 października 2012 r. oraz decyzję pozwanego z 20 września 2011 r. w ten sposób, że wznowił mu wypłatę emerytury od 1 października 2011 r., a w pozostałym zakresie skargę oddalił.

Pozwany decyzją z 20 września 2011 r. wstrzymał wnioskodawcy wypłatę emerytury od 1 października 2011 r. Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z 8 grudnia 2011 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji. Apelację od tego wyroku

oddalił Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 29 października 2012 r. W sprawie ustalono, że wnioskodawcy przyznano emeryturę od 25 sierpnia 2009 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Wnioskodawca kontynuował zatrudnienie. W sprawie podstawowej Sądy Okręgowe i Apelacyjny rozstrzygnęły, że pozwany zasadnie wstrzymał z tej przyczyny wypłatę emerytury od 1 października 2011 r. na podstawie nowej regulacji – art. 27 i 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych ustawach oraz art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r., K 2/12, Sąd Apelacyjny uznał za zasadną podstawę wznowienia postępowania oraz orzeczenia o prawie wnioskodawcy do wypłaty emerytury od 1 października 2011 r. Wnioskodawca miał przyznane prawo do emerytury decyzją z 19 listopada 2009 r., zatem w stanie prawnym gdy nie obowiązywało ograniczenie co do konieczności rozwiązania stosunku pracy w celu uzyskania prawa do emerytury. Wobec wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r., decyzja o zawieszeniu wypłaty emerytury była błędna. Skarga o wznowienie postępowania i orzeczenie o prawie do wypłaty emerytury jest zasadna.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany wskazał na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W sprawie występuje istotne zagadnienie prawne „w zakresie stosowania przepisu art. 190 ust. 3 Konstytucji polegające na ustaleniu skutków czasowych oddziaływania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności danego przepisu prawnego, w sytuacji nieokreślenia przez Trybunał Konstytucyjny innego terminu utraty mocy obowiązującej przepisu prawnego. Czy w takim zatem przypadku wyrok Trybunału Konstytucyjnego ma moc wsteczną od chwili obowiązywania przepisu, którego niekonstytucyjność została stwierdzona przez Trybunał Konstytucyjny, a to zwłaszcza w kontekście braku wyraźnej podstawy prawnej w Konstytucji o wstecznym skutku wyroku Trybunału Konstytucyjnego oraz wobec konstytucyjnej zasady niedziałania prawa wstecz”.

W sprawie występuje też „potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, a także rozbieżność w orzecznictwie sądów we wskazanym wyżej zakresie, albowiem skutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w ujęciu

czasowym nie jest rozstrzygnięty w sposób nie budzący wątpliwości przez przepisy Konstytucji art. 190, zwłaszcza w świetle konstytucyjnej zasady niedziałania prawa wstecz wynikającej z art. 2 Konstytucji”.

Wnioskodawca wniósł o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawił zasadnej podstawy przysądu i dlatego nie został uwzględniony.

W ocenie pozwanego – wyrażonej w skardze kasacyjnej – wobec wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r., K 2/12 - „spłata zawieszonego świadczenia powinna nastąpić z chwilą ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności przepisu, czyli od 22 listopada 2012 r. Zatem w zakresie obowiązku organu rentowego do spłaty ubezpieczonemu emerytury za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. powstała rozbieżność ocen prawnych, która stała się podstawą do złożenia przez organ rentowy niniejszej skargi kasacyjnej”.

Skarżący za uprawnione uważa jedynie takie stanowisko, które skutek niekonstytucyjności przepisu łączy dopiero z ogłoszeniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Nie jest to pogląd trafny w aspekcie prawa do spornego świadczenia. Z dobrodziejstwa wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r., K 2/12, korzystają ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury nabyli w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. W efekcie dla tego kręgu ubezpieczonych nie obowiązuje warunek rozwiązania stosunku pracy. Stwierdzono jednak niekonstytucyjność regulacji w zakresie prawa materialnego. Nie budzą wątpliwości skutki czasowe wyroku Trybunału w świetle regulacji z art. 190 ust. 3 i ust. 4 Konstytucji. Wyrok Trybunału stanowi podstawę do wznowienia postępowania cywilnego (art. 401¹ k.p.c.) i administracyjnego (art. 145a k.p.a.). Nie ma więc podstaw do odmowy jego stosowania do spraw wcześniej rozpoczętych. Potwierdza to ostatnie orzecznictwo Sądu Najwyższego rozstrzygające, że skutkiem uznania za niekonstytucyjne wymienionych przepisów w określonym zakresie jest obowiązek zapewnienia przez wszystkie sądy, które orzekły na

podstawie niekonstytucyjnych przepisów prawa, stanu zgodnego z Konstytucją w zakresie wiążąco rozstrzygniętym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego. Skoro uznane za niezgodne z Konstytucją przepisy prawa naruszały ustawę zasadniczą już od dnia ich wejścia w życie (*ex tunc*), przeto nie mogą być legalną podstawą orzekania przez sądy powszechne i Sąd Najwyższy (por. wyroki z 24 kwietnia 2013 r., II UK 299/12, LEX nr 1324290; z 6 czerwca 2013 r., II UK 330/12, LEX nr 1328042; także z 7 marca 2013 r., I UK 519/12, LEX nr 1353124, z 25 kwietnia 2013 r., I UK 593/12, LEX nr 1353125, z 9 października 2013 r., I UK 176/13, niepublikowane).

W ogólności natomiast skutki orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego syntetycznie przedstawiono w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2011 r., I CSK 410/10 (OSNC 2012 nr 1, poz. 14), a także w piśmiennictwie (zob. M. Ziółkowski – Skutki czasowe wyroków Trybunału Konstytucyjnego (w świetle orzecznictwa SN i TK), Europejski Przegląd Sądowy 2012 nr 4, str. 11 – 21).

W zakresie obecnej sprawy Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z 13 listopada 2012 r., K 2/12, sam określił skutki swego orzeczenia. Wyjaśnił co następuje: „Z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Znaczy to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r. Trybunał Konstytucyjny jeszcze raz przypomina, że rozpatrywana sprawa nie dotyczyła istoty rozwiązania zawartego w art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Trybunał nie badał konstytucyjności obowiązku uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą jako warunku realizacji nabytego prawa do emerytury, lecz zastosowanie nowej treści ryzyka emerytalnego na

podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. do osób, które w momencie jej wejścia w życie miały już ustalone i zrealizowane prawo do emerytury”.

Innymi słowy wadliwe prawo ma taką cechę od początku i sanacja tej wadliwości, w przypadku prawa do wypłaty emerytury, nie powinna temporalnie zależeć dopiero od daty ogłoszenia orzeczenia o niekonstytucyjności przepisu, często przypadkowej, bo zależnej tylko od wyznaczenia terminu rozpoznania sprawy. Chodzi wszak o skutki wadliwego prawa normatywnego, którego adresatem są ubezpieczeni i to ich prawa determinują ocenę, czy ustawa zwykła była niezgodna z ustawą zasadniczą. W efekcie nie powinni być w gorszej sytuacji tylko ze względu na późniejszą datę ogłoszenia orzeczenia o niekonstytucyjności wprowadzonej regulacji.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 99 i 398²¹ k.p.c. oraz § 11 ust. 2 i stosowanego odpowiednio do odpowiedzi na skargę § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.